

8. Турбин Е. А. Выбор позиции и направление перемещения арбитрами в ходе игры / Е. А. Турбин // Теория и практика футбола, 2004. - 17 с.
9. Чопілко Т.Г., Рухова діяльність і функціональні можливості елітних футбольних арбітрів / Валерій Ніколаєнко, Тарас Чопілко // Фізична культура, спорт та здоров'я нації / збірник наукових праць – Випуск 14. – Вінниця, 2012. – 82 с.
10. Чопілко Т.Г., Структура спеціальної фізичної підготовки і функціональні резервні можливості футбольних арбітрів високої кваліфікації / Тарас Чопілко // Вісник Запорізького національного університету / Фізичне виховання та спорт – №3(9). – Запоріжжя, 2012. – 230 с.
11. Bangsbo J, Mohr M, Krusturup P. Physical Capacity and Match in Top-Class Referees in Relation to Age. J Sports Sci 2004; 22: 485-593.
12. Castagna C. Training the Italian Football Referees. Coaching and Sports Science Journal 2008: 6-7.
13. Collina P. Le Mie Regole Del Gioco. Quello Che Il Calcio Mi Ha Insegnato Della Vita. 2003: Mondadori, Milano
14. Di Salvo V, Gregson W, Atkinson G, Tordoff P, Drust B. Analysis of High Intensity Activity in Premier League Soccer. Int J Sports Med 2009; 30: 205-212.
15. Harley R, Tozer K, Doust J. An Analysis of Movement Patterns and Physiological Strain in Relation to Optimal Positioning of Association Football Referees. in Science and Football Iv. Reilly TMurphy As: Reilly TMurphy A. 2002. Routledge, London. 137-143.
16. Helsen W, Bultynck JB. Physical and Perceptual-Cognitive Demands of Top-Class Refereeing in Association Football. J Sports Sci 2004; 22: 179-189.
17. Mallo J, Navarro E, Garcia-Aranda JM, Gillis B, Helsen W. Analysis of the Kinematical Demands Imposed on Top-Class Assistant Referees During Competitive Soccer Matches. J Strength Cond Res 2008b; 22: 235-242.
18. Reilly T, Gregson W. Special Populations: The Referee and Assistant Referee. J Sports Sci 2006; 24: 795-801.
19. Söderman K, Adolphson J, Lorentzon R, Alfredson H. Injuries in adolescent female players in European football: a prospective study over one outdoor soccer season. Scand J Med Sci Sports 2001; 11: 299-304
20. Weston M, Castagna C, Impellizzeri FM, Rampinini E, Abt G. Analysis of Physical Match Performance in English Premier League Soccer Referees with Particular Reference to First Half and Player Work Rates. J Sci Med Sport 2007; 10: 390-397.

Шарапа В. Г.

Національний університет державної податкової служби України

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ФУТБОЛУ У РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ - ПОДАТКІВЦІВ

У статті розглядається узагальнення теоретичних даних щодо розвитку професійно важливих якостей студентів-податківців засобами футболу.

Ключові слова: фізичне виховання, професійно-прикладна фізична підготовка, футбол, фізичні якості, професійно важливі якості, студент-податківець.

Шарапа В. Г. Эффективность применения элементов футбола в развитии профессионально важных качеств студентов-налоговиков. В статье рассматривается обобщение теоретических данных по развитию профессионально важных качеств студентов-налоговиков средствами футбола.

Ключевые слова: физическое воспитание, профессионально-прикладная физическая подготовка, футбол, физические качества, профессионально важные качества, студент-налоговик.

Sharapa V.G. The football exercises effectiveness in training students-taxmen. The article deals with theory data generalization referring to students-taxmen professional abilities by means of football. Physical education for professional purposes based on differentiated sport specialization, football in particular, is an efficient way of the significant increase of psychological, physiological and functional training of the future taxmen. Each profession requires the high level of physical and psychic qualities, applied skills. Therefore in choosing the means for the development of the major professional skills it is important that football is one of the sports mainly encouraging healthy growth of a human being and making great demands to the organism. Football contains constructive, creative and intuitional interactional elements, having direct impact on acquiring the students' high individual command within the framework of the game. The football exercises influence the dynamics of the students' kinesthetic activity, their psychic and physical training improvement, moral and volitional skills, working abilities rehabilitation. They also facilitate the development of the team-spirit and responsibility of each student,

mutual understanding and readiness for cooperation. All the above mentioned skills are invaluable for any taxman.

Key words: physical training, professionally applied physical training, football, physical qualities, professional skills, student-taxman.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки адаптація молодих фахівців до нових умов праці вимагає від них глибоких професійних знань, прикладних навичок, високого рівня розвитку фізичних та психічних якостей. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є впровадження професійно-прикладної фізичної підготовки (ППФП) у процес фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів (ВНЗ). Упровадження професійно-прикладної фізичної підготовки у практику фізичного виховання студентів ВНЗ створює передумови для скорочення строків професійної адаптації, підвищення професійної майстерності, досягнення високої працездатності й продуктивності праці (Р.Т. Раєвський, 1985; В.І. Ільїніч, 1990; В.А. Антікова, 1996; Ж.В. Петрович, 2001) і виникає потреба профілювання самого процесу фізичного виховання [1]. Аналіз наукових та фахових літературних джерел [3, 4, 15], навчальних програм та нормативних документів свідчить про доцільність розробки програм фізичного виховання студентів на основі окремої спортивної спеціалізації. Одним із таких варіантів може бути програма фізичного виховання, яка сформована на основі засобів футболу. Доцільність вибору вправ з футболу, як одного з основних засобів для покращення ППФП студентів-податківців підтверджується наступним: футбол найбільш масовий та найбільш улюблений вид спорту серед студентської молоді [9]; футбол не потребує спеціальної спортивної бази та інвентарю (що дуже важливо у зв'язку з великою кількістю студентів); тільки футболом можна займатись на свіжому повітрі на протязі всього навчального року; засоби футболу сприяють розвитку психофізичних якостей (оперативне та творче мислення, увага, пам'ять, спостережливість та ін.); масовий футбол (мова не йдеться про високі спортивні досягнення) виконує рекреаційні та оздоровчі функції, відновлює розумову працездатність; з позицій наукових досліджень ігрова діяльність є необхідною потребою людини, реалізація якої має великий стимулюючий вплив на студентів; у зв'язку з веденням уроку футболу в середніх школах (дотримуючись принципів наступності, міцності та прогресування), необхідно впроваджувати, в більш повному обсязі, спортивну спеціалізацію футбол у навчальні програми фізичного виховання студентів ВНЗ [1, 2, 8]. Необхідність підвищення ефективності ППФП студентів економічних спеціальностей, зокрема, майбутніх податківців, обумовлюється високою технологічністю та інтенсивністю сучасного виробництва, а від рівня фізичної працездатності працівника, розвитку професійно важливих якостей залежить його фахова дієздатність. Професійна діяльність працівників органів державної податкової служби характеризується значним напруженням різних психофізіологічних аналізаторів (зорового, слухового, тактильного та ін.), зі сприйняттям, запам'ятовуванням і терміною переробкою великого обсягу інформації, з виконанням швидких і точних рухів, а також зі значними нервово-емоційними навантаженнями. Навантаження, в основному, припадає на інтелектуальну, психофізичну і нервово-емоційну сферу. Також професійна діяльність податківця характеризується вимогливістю до себе і до людей, волею, чесністю, ініціативністю, вмінням слухати співрозмовника та висловлювати свої думки, сумлінністю, тактовністю, стійкою оперативною та довготривалою пам'яттю, стійкістю до довготривалої монотонної роботи, евристичними здібностями. Розвиток цих та інших професійно важливих якостей вимагає розробки спеціальної програми підготовки податківця, важливим компонентом якої є ППФП [5].

Метою дослідження є узагальнення теоретичних даних щодо застосування спортивної гри футбол у ППФП студентів-податківців.

Результати дослідження. Науковими дослідженнями Без'язичного Б.І., Сірого О.В., Ручинського А.В., Ведмеденка Б.Ф., Куца О.С., Грінченка І.Б., Сичова С.О. та інших встановлено, що студенти ВНЗ зі всіх видів фізичних навантажень віддають пріоритет рухливим та спортивним іграм. Вітчизняні та зарубіжні вчені вважають, що спортивні ігри є найбільш адекватною формою занять фізичними вправами і сприяють підвищенню рухової активності студентів. Ці дані підтверджені і в наших дослідженнях. Футбол – один з найбільш популярних видів спорту. Ним активно займаються понад 50 мільйонів чоловік у 150 країнах світу [10], а глядацька аудиторія складає мільярди людей. Ця справді народна гра користується величезною популярністю як у дорослих, так і у юнаків та дітей. Футбол – один з найулюбленіших ігрових (командних) видів спорту студентської молоді [7, 9].

Футбол відноситься до видів спорту, які в найбільшій мірі сприяють всебічному розвитку людини та пред'являють до організму високі вимоги. Футбол складається з конструктивних, творчих

та інтуїтивних елементів, взаємопов'язаних між собою, які безпосередньо впливають на набуття майстерності кожним гравцем команди окремо, а також на розвиток професійно важливих якостей майбутніх фахівців. Осадець М.М. висловлює думку, що сучасний футбол визначається домінуванням розуму над брутальною силою [7]. Розумний, вишуканий, вмільний, хитрий, комбінаційний, швидкісний, непередбачений, він вимагає високої індивідуальної майстерності гравців у рамках командної гри, розвиває інтелектуальні, психологічні, психофізичні та рухові якості (швидкість, силу, гнучкість, спритність, витривалість), розкриває та наглядно демонструє силу правильно обраної тактики та стратегії. Це підтверджує доцільність використання засобів футболу у ППФП студентів-податківців. Плон Б.І. досліджуючи ігрове мислення та психологічні якості футболіста наголошує, що в процесі тренування у футболістів розвиваються складні та різноманітні рухові навички [6]. Характерна для футболу ациклічність вправ ускладнює ці навички і пред'являє особливо високі вимоги до органів чуття футболістів. Відтворення набутих рухових навичок пов'язано зі швидким переміщенням м'яча та гравців на полі. У зв'язку з цим чільне місце у футболістів займає зорова аферентна система [13], що є важливим фактором для покращення психофізичної підготовки студентів. Шамардін В.Н. звертає увагу на те, що під час занять футболом у гравців одночасно проходить безперервне формування та вдосконалення умовно рефлексорних зв'язків між корою головного мозку, руховим апаратом та внутрішніми органами, значно розширюються функціональні можливості рухового апарату, нервової системи, вегетативних органів, вдосконалюються координаційні та адаптаційні здібності [8]. Наукові дослідження Шамардіна В.Н. свідчать, що у футболі рухова активність має свою специфіку, яка проявляється у великій варіативності характеру та міри нервово-м'язових скорочень; комплексному прояві рухових якостей у дуже короткі проміжки часу; безперервній зміні робочих режимів; високій інтенсивності зусиль у вирішальні ігрові моменти; високих вимогах як до рухових, так і до вегетативних функцій організму; багатосторонній психічній діяльності на фоні високого емоційного збудження. Це підтверджує можливість використання вправ з футболу у ППФП майбутніх податківців.

Футбол сприяє розвитку та вдосконаленню різних фізичних якостей, формуванню та закріпленню різноманітних рухових навичок та їх комбінацій. Фізичні якості та рухові навички проявляються у грі в тісному взаємозв'язку з тонкою координацією рухів, швидкою реакцією, розвинутим мисленням, великою емоційністю [11,13]. За свідченням Гріндлера К., Пальке Х., Хеммо Х. вимагаючи від футболістів вміння орієнтуватись в різній обстановці, швидко оцінювати ситуацію, яка склалася, приймати найбільш правильне в даний момент рішення і на основі взаємовідносин з партнерами реалізувати його у швидкому та точному русі, футбол виховує у гравців і такі важливі якості характеру як воля, сміливість, ініціативність, рішучість, почуття колективізму [11]. Розвиток цих якостей є необхідною умовою для успішної професійної діяльності майбутніх податківців. Навчально-виховний процес проходить на протязі цілого року в різних погодних умовах, то футбол сприяє також і фізичному загартуванню, підвищенню опірності організму і розширенню адаптаційних можливостей, що також є вагомим фактором для розвитку стійкості до профшкідливостей у професійній діяльності майбутніх податківців (витривалість та стійкість до високих та низьких температур, протягів, запиленості та підвищеної вологості під час перевірок та обстеження виробничих, складських, торгівельних приміщень, при проведенні перевірок на ринках, тощо) [5]. Під час занять футболом збільшується функціональна стійкість вестибулярного апарату, зменшується ступінь рухових та вегетативних реакцій під час рухів, які пов'язані з подразненням вестибулярного аналізатора [14]. Командний характер гри у футбол вимагає, щоб у кожного футболіста були добре розвинуті почуття колективізму та відповідальності, взаєморозуміння, готовності до взаємодопомоги, що є професійно важливими якостями для податківця. Швидкий темп гри, її напруга, безпосередня гра з противником, чергування успіху та невдач, присутність великої кількості глядачів, які бурхливо реагують на перебіг подій на полі, визначають насиченість гри різноманітними емоціями. Одні з емоцій спричиняють позитивний вплив на гру футболіста, інші – негативний. Подолання негативних впливів можливо тільки при достатньому розвитку таких вольових якостей, як самовладання, витримки, емоційної стійкості та ін. [9,12], які також важливі для успішної професійної діяльності працівників органів державної податкової служби. У кожному окремому випадку характер та зміст дій футболіста визначається особливостями ігрової ситуації. Але ігрові ситуації безперервно змінюються. У зв'язку з цим важливе значення в процесі гри набувають швидкість і точність орієнтування, здатність швидко знаходити правильні рішення та

сміливо реалізовувати їх в дії, швидкість реагування на подразники, які раптово змінюються. Це можливо лише при розвитку певних особливостей зорових сприймань, спостережливості, уваги, уяви, мислення та вольових якостей [2, 11, 13], що є необхідним для професійної підготовки майбутніх податківців. Психологічні фактори мають значення не тільки під час проведення змагань. Досягнення високого рівня фізичної, технічної та тактичної підготовленості гравця дуже тісно пов'язано з розвитком у нього певних особливостей психічних функцій та якостей його особистості. Так, наприклад, неможливо розвинути витривалість як одну з головних якостей фізичного розвитку без виховання вольових якостей, в першу чергу витримки та наполегливості. Неможливо досягнути досконалості у виконанні тих чи інших технічних прийомів без спеціального розвитку рухової чутливості, рухової пам'яті, уваги і т.д. Неможливо досягнути досконалості тактики при недостатній спостережливості, бідній уяві та слабкому розвитку тих особливостей мислення, які необхідні для швидкого і точного орієнтування в умовах змагальної боротьби та успішного рішення тактичних завдань [1, 12, 15]. Таким чином, гра у футбол пред'являє високі вимоги до організму студента, до розвитку його фізичних якостей, до нервової системи, до всіх сторін його психіки – сприйняттю, увазі, пам'яті, мисленню, уяві, емоціям та до моральних та вольових якостей.

ВИСНОВКИ

1. Передумовою розробки програми розвитку професійно важливих якостей студентів-податківців засобами футболу є визначення особливостей професійної діяльності працівників органів державної податкової служби.

2. Порівняльний аналіз професійно важливих якостей працівників органів державної податкової служби та психофізичних якостей футболістів свідчить про доцільність використання засобів футболу для розвитку та вдосконалення професійно важливих якостей студентів-податківців.

3. Систематичне використання засобів футболу у фізичному вихованні студентів-податківців сприятиме розвитку таких рухливих та морально-вольових якостей як: швидкість, спритність, витривалість, сила, організованість, дисциплінованість, сумлінність, працелюбність, самовіддача у роботі, здогадливість, спостережливість, оперативне та творче мислення, кмітливість, високий рівень працездатності у складних умовах, емоційна стійкість, високий рівень функціонування зорового, слухового та вестибулярного аналізаторів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Без'язичний Б.І., Сірий О.В. Дослідження взаємної залежності сприйняття розумової інформації та фізичної активності студентів вищих навчальних закладів за умов сучасних занять у вищій школі // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання. – Харків: ХДАДМ (ХХПІ), 1998. - № 2. – С.12-13.

2. Бондарев Д. Кількісна оцінка основних факторів, що визначають структуру загальної і спеціальної підготовки студентів спеціалізації футбол // 36. наук. статей у галузі фіз. культ. та спорту "Молода спортивна наука України". В. 8. Т. 1. – Львів: ЛДІФК, 2003. – С.39-41.

3. Драчук А.І. Оптимізація фізичного виховання студентів вищих закладів освіти гуманітарного профілю: Дис. канд. наук з фіз. вих. і спорту: 24.00.02 /Вінницький державний педагогічний університет. - Вінниця, 2001. - 198 с.

4. Лукавенко Е.Г. Спортивное ориентирование в системе ППФП студентов медицинского вуза, будущих терапевтов // Педагогика, психология та медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта: сборник научных работ под редакцией Ермакова С.С. – Харьков: ХДАДИ (ХХПІ), 2004. - № 10. – С. 49-57.

5. Маляр Е.І. Визначення основних напрямів побудови професіограми студентів-податківців з метою покращення їх ППФП // Наукові записки. Серія педагогіка. Тернопіль. – 2004. - № 4. – С.90-93.

6. Плон Б.И. Новая школа в футбольной тренировке. – М.: Терра-Спорт, 2002. – 240 с.

7. Структура тренувального процесу у футболі: Методичні рекомендації / Укл.: Осадець М.М. – Чернівці: ЧПУ, 2002. – 62 с.

8. Самардин В.Н. Медико-биологические основы спортивной тренировки футболистов: монография. – Дніпропетровськ, "Пороги", 1998. – С. 5-19.

9. Bausenwein Ch. Geheimnis Fußball. Auf den Spuren eines Phänomens.- Göttingen, 1995.

10. Eisenberg Ch., Lanfranchi P., Mason T., Wahl A. FIFA 1904 – 2004. 100 Jahre Weltfußball. – Göttingen: Alte Ziegelei Live, 2004. – S. 7 – 15.

11. Grindler K., Pahlke H., Hemmo H. Fußball-praxis Konditionstraining.- Stuttgart: Württembergischer Fußballverband e. V., 1973. – S. 5 – 8.

12. Lindquist F., Bangsbo J. Do young soccer players need specific physical training? //Proceeding of the Second World Congress of Science and Football Eindhoven, Netherlands 22nd– 25th May 1991 (eds. T. Reilly, J. Clarys, A/ Stribbe, E.&F. Spon, London, 1991. – 275-280 p.

13. Ljach W., Waskiewicz Z. Diagnoza zdolności koordynacyjnych piłkarzy. – AWF Katowice, 1998. 95 s.
14. Przybylski W., Lisienczyk G.L., Nikolajenko W.W. Kontrola działalności startowej i specjalnego fizycznego przygotowania piłkarzy // Sport Wyczynowy. – Warszawa, 1998. - № 3-4. – S. 31-42.
15. Schnabel G., Harre D., Borde A. Trainingswissenschaft, Leistung, Training, Wettkampf. – Berlin: Sportverlag, 1995. – 556 s.

Ясинський Д.В.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА МЕТОДИКУ РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ПІДЛІТКІВ НА ЗАНЯТТЯХ СПОРТИВНОЮ АКРОБАТИКОЮ У ПОЗАУРОЧНИЙ ЧАС

У статті на основі аналізу наукової та психолого-педагогічної літератури викладено сучасний погляд на методику розвитку координаційних здібностей підлітків на заняттях спортивною акробатикою у позаурочний час. На основі теоретичного аналізу було визначено, що у сучасних літературних джерелах практично не відображені такі питання, як виховне значення засобів спортивною акробатики, вплив профілактичних, коригуючих та спеціальних вправ спортивною акробатики на фізичний розвиток і вдосконалення рухових якостей підлітків, їх морально-етичне виховання в ході навчального процесу. Незважаючи на значну кількість досліджень про методику розвитку різноманітних фізичних якостей, проблема розвитку координаційних здібностей підлітків на заняттях спортивною акробатикою у позаурочний час висвітлена недостатньо.

Ключові слова: методика розвитку координаційних здібностей, підлітки, заняття зі спортивною акробатики, позаурочний час.

Ясинский Д.В. Современный взгляд на методику развития координационных способностей подростков на занятиях спортивной акробатикой во внеурочное время. В статье на основе анализа научной и психолого-педагогической литературы изложен современный взгляд на методику развития координационных способностей подростков на занятиях спортивной акробатикой во внеурочное время. На основе теоретического анализа было определено, что в современных литературных источниках практически не отражены такие вопросы, как воспитательное значение средств спортивной акробатики, влияние профилактических, корректирующих и специальных упражнений спортивной акробатики на физическое развитие и совершенствование двигательных качеств подростков, их морально-нравственное воспитание в ходе учебного процесса. Несмотря на значительное количество исследований методик развития различных физических качеств, проблема развития координационных способностей подростков на занятиях спортивной акробатикой во внеурочное время освещена недостаточно.

Ключевые слова: методика развития координационных способностей, подростки, занятия спортивной акробатикой, внеурочное время.

Isynskiy D.V. Modern view on methods of coordination abilities development of teenagers on employment by sports acrobatics after school classes. In this article analysis of scientific and psycho-pedagogical literature describes the modern view of the methodology of development of coordination abilities of teenagers on employment by sports acrobatics after school classes. Based on the theoretical analysis it was determined that in modern literature hardly reflected issues such as the educational value of sports acrobatics funds, the impact of preventive, corrective and special acrobatics exercises on physical development and improvement of motor qualities of teenagers, their moral education during the training process. Despite the considerable amount of research methods of development of various physical qualities, the problem of development of coordination abilities of teenagers on employment by sports acrobatics after school classes. The analysis of scientific sources and practices of the educational process in sports acrobatics enable reveal objective contradictions that enhance the relevance of the study, namely: necessity between the needs of society in a healthy coordination and developed younger generation and implementation of effective, science-based methods of content development coordination abilities of teenagers; necessity to improve the level of coordination abilities of teenagers and potential of the existing system of physical culture after school classes. According to the author improving of the motor skills of teenagers is possible and in their spare time using attendance acrobatics which have a huge variety of coordinating, high emotion, ability to multi-effect on the body. Acrobatics is a great foundation for the harmonious development of all the physical qualities, so it can contribute to better outcomes in many sports. Another feature acrobatics is minimal need for special inventory, allowing you to perform exercises in almost any environment.

Key words: methods of development of coordination abilities, teenagers, sports acrobatics classes, after school classes.

Актуальність. У сучасних умовах значно збільшився обсяг діяльності, здійснюваної в імовірнісних і несподівано виникаючих ситуаціях, який вимагає прояву винахідливості, швидкості реакції,